

1. Szerencsét hozó tárgy	1. Nedvszívó papír
2. A mikroszkóp szemlencséje	2. Vésést
3. Testgyűrűs	3. Becsapó
4. Pozitív elektromos töltésű részecske	4. Kényeskedő
5. Lajos, aradi vértanú.	5. ... Ede, magyar származású amerikai fizikus (a hidrogénbomba „atyja”)
6. Műlesiklás	6. Égi „jármű”
10. Mi a fonográf? Ki találta fel? Minek az őse? (4 pont)

Balogh D. Anikó
Szőcs Domokos

Feladatmegoldók rovata

Kémia

K.G. 200 A hangyasav (HCOOH) vízben jól oldódik. Számítsd ki annak a hangyasav oldatnak a tömegszázalékos összetételét, amelyre a tömegszázalék számértéke a mólszázalékos összetétel számértékének kétszerese. (27,02%)

K.G. 201 150 g kristályos rézszulfátot mekkora tömegű 5%-os rézszulfát oldatba kell feloldanunk, ha 20%-os oldatra van szükségünk? (439,27 g)

K.L. 293. Mekkora térfogatú normál állapotú gáz képződik 11% alumíniumot és rézet tartalmazó 0,2 g tömegű alumínium-bronzból sósavban oldva? ($V_{\text{H}_2\text{O}} = 27,37 \text{ cm}^3$)

K.L. 294. 100,0 cm³ 98,0 tömeg %-os 1,84 g/cm³ sűrűségű tömény kénsavoldatot egy ideig szabad levegőn nyitott edényben állni hagyjuk. Ezután megmérjük a sűrűségét, amely 1,73 g/cm³-nek adódik. Táblázatból megállapíthatjuk, hogy ilyen sűrűsége a 80,0 tömeg %-os kénsavoldatnak van.

a) Hány grammal nőtt állás közben a kénsavoldat tömege?

b) Hány cm³-rel nőtt a kénsavoldat térfogata?

c) Ha olyan óleum áll rendelkezésünkre, amely tiszta kénsavban oldott, 10 tömeg % kén-trioxidot tartalmaz, ebből mekkora tömegűt kell az állás közben felhígult, 80,0 tömeg %-os kénsavoldathoz keverni, hogy ismét 98,0 tömeg %-os oldatot kapjunk?

(a: 41,1g; b: 30,3cm³; c: 954,6g)

K.L. 295. Metanol és etanol elegyéből 1,740 grammot vízzel 500 cm³-re hígítunk. Ebből a törzsoldatból kiveszünk 25,0 cm³-t és 50,0 cm³ 0,0500 mol/dm³

koncentrációjú, erős savas $K_2Cr_2O_7$ oldatot adunk hozzá. A reakció zárt lombikban, néhány perces rázogatós után teljesen lejátszódik.

Ezután a $K_2Cr_2O_7$ -oldat feleslegét mérjük úgy, hogy KJ-ot adunk az elegyhez; a kivált jó mérésére titrálással $0,0050 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú $Na_2S_2O_3$ oldatból $20,04 \text{ cm}^3$ fogy.

Számítsa ki, hogy a kiindulási alkohol-elegy tökéletes égése során mekkora lesz a $CO_2:H_2O$ anyagmennyiség aránya? (7:11)

Kiegészítendő reakcióegyenletek:

- $CH_3OH + H^+ + Cr_2O_7^{2-} \rightarrow CO_2 + Cr^{3+} + H_2O$
- $C_2H_5OH + H^+ + Cr_2O_7^{2-} \rightarrow CH_3COOH + Cr^{3+} + H_2O$
- $Cr_2O_7^{2-} + H^+ + I^- \rightarrow Cr^{3+} + I_2 + H_2O$
- $I_2 + S_2O_3^{2-} \rightarrow I^- + S_4O_6^{2-}$

K.L. 296. Keverővel ellátott $0,420 \text{ kJ/K}$ hőkapacitású kaloriméterben $500,0 \text{ cm}^3$ $0,10 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú H_2SO_4 -oldatot öntünk. A hőegyensúly beállta után a rendszer hőmérséklete $20,0 \text{ }^\circ\text{C}$. Ezután a kaloriméterbe $500,0 \text{ g}$ 1 tömeg %-os, $20,0 \text{ }^\circ\text{C}$ hőmérsékletű $NaOH$ oldatot öntünk. A kalorimétert lezárva az elegyet kevergetjük. Állapítsuk meg, hogy a lejátszódó folyamatok után mekkora lesz a rendszer egyensúlyi hőmérséklete? ($21,22 \text{ }^\circ\text{C}$)

A híg oldatok fajlagos hőkapacitása (fajhő) és sűrűsége azonosnak tekinthető az oldószer fajlagos hőkapacitásával és sűrűségével. Ezért $C_0=4,183 \text{ kJ/kg.K}$; $\rho_0 = 1,0 \text{ kg/m}^3$. A víz és a hidratált ionok képződéshői:

$$Q_k(H_2O) = -286 \text{ kJ/mol}$$

$$Q_k(OH^-) = -230,0 \text{ kJ/mol}$$

$$Q_k(H^+) = 0,0 \text{ kJ/mol}$$

K.L. 297. Fabinyi Rudolf az azaronnak nevezett növényi kivonatból elkülönített anyagnak az összetételét és szerkezetét állapította meg. Molekulatömegét meghatározva, $M = 208$ értéket kaptak. Elemi analiziskor $69,23 \text{ \%C}$, $23,08 \text{ \%O}$ és $7,69 \text{ \%H}$ -t tartalmazott a próba.

Kémiai tulajdonságait követve a következőket állapíthatjuk meg:

- aromás jellege van
- brómot könnyen addicionál ($0,208$ azaron 1 cm^3 1 moláros brómoldatot szintelenít el)
- nincs savas jellege.

3 nulladrendű, 2 másodrendű, 6 harmadrendű 1 negyedrendű szénatomot tartalmaz. Mi lehet az azaron szerkezete?

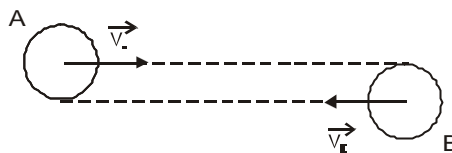
K.L. 298.

Folyóiratunk 146 -ik oldalán közölt dolgozatban a reakcióegyenlet leírja az azarilaldehidnek Griguard reagenssel való reakcióját. Egységes terméket kaphattak-e az I-el jelölt anyagra?

**A 294-296. OKTV 2. forduló feladatai, Z. Orbán Erzsébet – Borszéki Ágnes:
Felvételi és versenyfeladatok, Veszprém, 1991 – gyűjteményéből.**

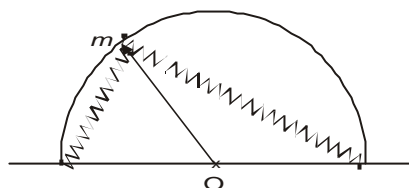
Fizika

F.L. 208. A és B egyenlő sugarú és tömegű golyók $v_A=v$ és $v_B=2v$ sebességgel mozognak egymás felé úgy, hogy az egyik középpontjának mozgásiránya a másik golyónak érintője. Határozzuk meg rugalmas ütközésük után mekkora szöget zár be az A golyó sebességvektora az eredeti mozgásiránnyal!

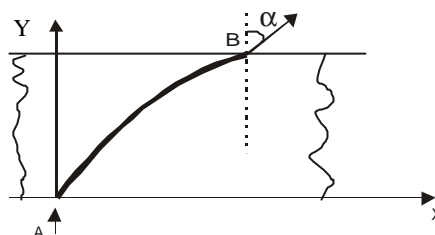
F.L. 209. R_1 sugarú, q töltéssel egyenletesen feltöltött vezető gömb középpontjában q_0 pontszerű töltés található. Határozzuk meg az elektromos erők munkáját, ha a gömb tágulásának következtében sugara R_2 -re növekszik!

F.L. 210. m tömegű testet két rugóhoz kötünk az ábrán látható módon. A rugók rugalmassági állandója k . Határozzuk meg a test kis rezgéseinek periódusát, ha csak körív alakú pályán mozoghat.

F.L. 211. Sikpárhuzamos lemez $x=0, y=0$ koordinátájú A pontjába, merőlegesen a lemezre, kis keresztmetszetű, párhuzamos fénynyaláb esik. A lemez törésmutatója:

$$n = \frac{m}{1 - \frac{x}{R}}$$

törvény szerint változik a lemez hosszában. A nyaláb a d vastagságú lemezt B pontban hagyja el, eredeti irányával α szöveget zárva be. Határozzuk meg:

- a törésmutató n_B értékét a B pontban, ahol a nyaláb elhagyja a lemezt.
- a B pont x_B koordinátáját
- a lemez d vastagságát.

Adott: $n_A=1,2$; $R=13$ cm; $\alpha=30^\circ$

F.L. 212. Nyugalomban levő és alapállapotban található hidrogén atom vele azonos v sebességű hidrogén atommal ütközik. A Bohr modell felhasználásával határozzuk meg azt a sebességértéket, amelyre az ütközés még rugalmas!

Informatika

I. 145. Adott n érmeoszlop. Az i -edik oszlopban $a(i)$ érme van. Egy lépésben áthelyezhetünk egy érmét egyik oszlopból egy másikba. Írjunk programot, amely a lehető legkevesebb lépésben úgy helyezi át az érméket, hogy azok a lehető

legegyenletesebben legyenek elosztva az oszlopokban, azaz bármelyik két oszlopban levő érmék száma legfőbb 1-ben különbözzék.

I. 146. Adott egy ábécé, amelyben m mássalhangzó és n magánhangzó van. Írjunk programot, amely megadja az ábécé betűiből képezhető összes p hosszúságú szavakat, amelyekben nincs egymás mellett sem 3 magánhangzó sem 3 mássalhangzó.

Megoldott feladatok

Kémia

K.G. 197. A palackban lévő hidrogéngáz tömege: $m(\text{H}_2) = 0,009 \text{ kg} = 9 \text{ g}$
 anyagmennyisége: $n(\text{H}_2) = 4,5 \text{ mol}$
 Az oxigéngáz tömege: $m(\text{O}_2) = 0,128 \text{ kg} = 128 \text{ g}$
 anyagmennyiség: $n(\text{O}_2) = 4 \text{ mol}$
 A hidrogént tartalmazó palackban 1,125-ször nagyobb a gáz anyagmennyisége.

Fizika

F.L. 192. Ha v a villamos sebessége és elindulásától t idő múlva hagyja el a sétáló embert, a találkozásig megtett út $s_1 = vt$. A Δt idővel később induló villamos $s_2 = v(\Delta t + t_1)$ út megtétele után hagyja el az embert. A t_1 idő alatt a v' sebességgel haladó ember $s_2 - s_1 = v't_1$ utat teszi meg. Így

$$v't_1 = v(t_1 - \Delta t).$$

Ha az ember szembe halad a villamosokkal:

$$v't_2 = v(\Delta t - t_2).$$

Az utóbbi két összefüggésből:

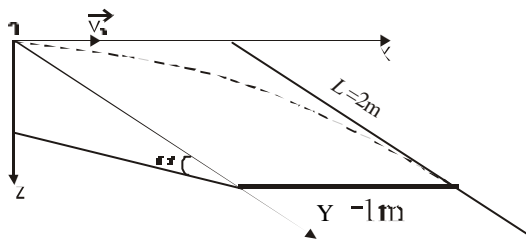
$$\Delta t = \frac{2t_1 t_2}{t_1 + t_2} = 4 \text{ s}$$

F.L. 193 Az ábra alapján a test egyenes vonalú egyenletes mozgást végez v_0 sebességgel az Ox tengely mentén és egyenes vonalú egyenletesen gyorsuló mozgást az Oy tengely mentén

$a_y = g \sin \alpha$ gyorsulással, tehát

$$l = v_0 t,$$

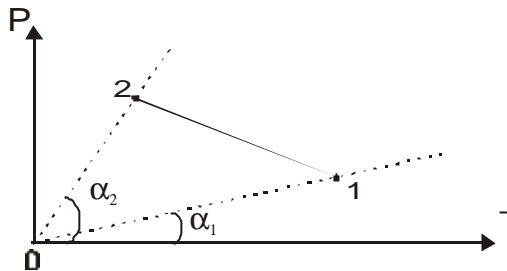
$$L = \frac{g \sin \alpha}{2} t^2, \text{ ahonnan } v_0 = l \sqrt{\frac{g \sin \alpha}{2L}} = 1,11 \text{ m/s}$$

F.L. 194 Az ábra alapján $\operatorname{tg} \alpha_2 > \operatorname{tg} \alpha_1$. Felírva az állapotegyenletet az 1 és 2 állapotokra, következik, hogy

$$\frac{vR}{V_2} > \frac{vR}{V_1}, \text{ tehát } V_2 < V_1 \text{ és}$$

így $L_{12} < 0$

Mivel $T_2 < T_1$, $\Delta U < 0$ és $Q = \Delta U + L < 0$.

F.L. 195 Az első esetben a periódus: $T_1 = 2\pi \sqrt{\frac{m}{k}}$

míg a másodikban: $T_2 = 2\pi \sqrt{\frac{m + \Delta m}{k}}$, ahonnan: $k = \frac{4\pi \Delta m}{T_2^2 - T_1^2}$

A $\Delta mg = k \Delta l$ összefüggésből

$$\Delta l = \frac{g(T_2^2 - T_1^2)}{4\pi^2} \approx 2,75 \text{ cm}$$

F.L. 196 Ha kezdetben a testek l_1 és l_2 távolságra találhatók a tömegközépponttól, akkor

$$\frac{l_1}{l_2} = \frac{m_2}{m_1}$$

A rugalmassági erő hatására és a tehetetlenség miatt az összenyomás után szabadon engedett testek harmonikus rezgőmozgást végeznek úgy, hogy a tömegközéppont helyzete változatlan marad.

Mivel a rugalmassági erő értéke a rugó teljes hosszában ugyanaz, Hooke törvénye értelmében a rugórészek Δl_1 és Δl_2 megnyúlásai arányosak eredeti hosszukkal, így

$$\frac{\Delta l_1}{\Delta l_2} = \frac{l_1}{l_2} = \frac{m_2}{m_1}$$

A rezgések periódusa $T = 2\pi \sqrt{\frac{m_1 \Delta l_1}{F}} = 2\pi \sqrt{\frac{m_2 \Delta l_2}{F}}$

Mivel a rugó teljes megnyúlása $\Delta l = \Delta l_1 + \Delta l_2$, következik:

$$\Delta l_1 = \frac{m_2}{m_1 + m_2} \Delta l \text{ és } \Delta l_2 = \frac{m_1}{m_1 + m_2} \Delta l,$$

és így:

$$T = 2\pi \sqrt{\frac{m_1 m_2}{m_1 + m_2} \cdot \frac{\Delta l}{F}} = 0,628 \text{ s}$$